Број 105 У Новом Саду, у петак 11 маја 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 п. а на три месеца 8 круна.

Појединн јутарњи бројеви стају 2 потуре

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке вреће оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр 22

Појединн јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Чешке социјалисте.

Чеси су изабрали до сад у аустријски државни сабор 22 социјалиста Сутра, кад буду накнадни избори, изабраће без сумње још неколико.

У чешком народу зачуо се био одмах после избора узвик бола. Шта ће да буде сад? Зар ће чешки народни језик зар ће чешка народна права бити на путтена.

Но тај узвик бола није био оправдан. Чешке социјалисте издале су проглас и умириле су народ свој. Они уверавају, да ће се борити за економски напредак, заузимаће се за радника, тежиће да се створе бољи дани, али на свој народ и његов језик и његова права не могу заборавити.

Чешке социјалисте схватиле су социјализам онако, како треба да га схвате. Социјализам тражи равноправност свуда и у свему, дакле и народносну равноправност. Кад социјализам не дозвољава да гњечи човек човека, не сме допустити да гњечи држава државу, а не сме дозволити да један народ гњечи други народ.

Ческе социјалисте траже у свом прогласу чешку велику школу у Моравској, чешки језик као унутарњи званични језик траже право чешког језика у државном сабору; оснивање чешких школа и тамо где су Чеси помешани са другима Траже исто што су на том пољу тражили чешки народњаци.

Чешке социјалисте веле у свом манифесту и ово: „Ми се надамо да ће државни сабор променути устав и да ћемо ми у заједници са другим социјалистама израдити, да се ова држава претвори у савез слободних народа, те да ће и наш народ доћи до свога права, па и сви други потиштени народи.“

Ово је гледиште оправдано. „Међународност“ не значи, да се сви одречемо народности Кога би врага били онда. Међународност значи управ, да треба поштовати право сваког народа, треба помагати развитак сваког народа, а не да један народ господари над другим.

Социјализам је дошао код нас из Енглеске, Француске и Немачке. Тамо не живе многи народи у једној држави, као у Аустрији и Угарској. И они кад су видели код нас народносну борбу, нису је разумели. Вође немачких социјалиста исмевали су ту народносну борбу и говорили: Оставите то, шта ће вам та борба, него се боље борите за кору хлеба Но они нису били народносно потиштени па нису знали шта је то. Они нису разумели, шта значи то, кад дете нема своје школе на матерњем језику, они нису знали шта значи то, кад нечији матерњи језик нема права на суду и кад некоме пошљу из суда позив на језику, што га не разуме. Сваки се може развити душевно само на свом народном језику, а угушивати нечији народни језик, значи не дати му да се развија

Но многе чешке, пољске, српске социјалисте слушали су оне, који нису имали појма о народносној борби. Они нису устајали против народносне потиштености Они су говорили да их се то не тиче. Али су у срцу своме осећали друкчије. Ал кад им се отворише очи, они су гласно рекли: Ми хоћемо да се боримо за економску једнакост, али хоћемо и морамо да се боримо и за народносну једнакост. Сваком своје на свима пољима.

У новије доба променула се ствар. Народност и отаџбина прокрчила је себи пута. Данас се француске социјалисте боре за напредак Француске. Социјалисте у Немачкој изјавиле су на уста свога вође Бебела, да би се они борили против свакога ко би напао Немачку. А један од најугледнијих и првих социјалистичких научара Кауцки, изјавио је, да Аустрији нема економског напретка, док не реши народносно питање. То се питање мора решити и то праведно.

Немачке социјалисте у Аустрији били су учитељи другим народима аустријским Но они су били у ствари претерани народњаци. Немачки језик је господарио у Аустрији и господари још увек. Немачким социјалистама у Аустрији је то годило. Та њихов језик није био потиштен. И они нису дали да се чешке и пољске социјалисте баве тим питањем

Но кад су чешке и пољске социјалисте дошли до своје памети они су тражили од немачких социјалиста да се боре против угушивања народности. И били су се због тога разбили јер немачке социјалисте су се извлачиле да раде на изједначењу народности.

Кад је дошло да се бори за опште право гласања легла је та борба. Но чим прођоше избори, чешке социјалисте устају и објављују поново, да мора бити народносне равноправности и да ће се они свом силом борити и за то

Немачке социјалисте у Аустрији мргоде се на ово. Њих то питање не боле, јер је њихов језик тамо надмоћан Али ће или морати попустити или се показати као угњетачи туђег имена и језика.

Код нас Срба у Угарској социјалисте још лутају у овом питању. Они нису још сви дошли до своје памети, него мисле туђом главом. И они држе да морају грдити све што је њихово и њиховог народа и исме а ти автономну борбу, која има да се бави и о српским школама.

Но данас се окреће на боље и у томе. У опште долази време, када социјалисте морају да се баве народним питањем а народне странке морају да се баве питањем о хлебу.

Архијерејски синод.

Ср Карловци, 10. маја.

Дочек епископа Гаврила.

Још су у очи синода стигли сви епископи у Карловце. Но нико није особито дочекан Само су епископа вршачког Гаврила Змејановића дочекали тако, да је то свима пало у очи.

Епископ Гаврило стигао је јуче пре 7 сати. Увезла су га дворска кочија, а на улазу код капије дочекао га је патријарх Георгије, епископ Летић и управитељ двора. Онај свет, који је стојао пред двором, мал се није скаменио. Од кад се зна, није још никад никог тако дочекао патријарх Георгије Неко је рекао: Мора да га здраво треба. А кад га више не буде требао онда ће напујкати на њега „Српски Сион“ орган архијерејског синода, који ће и опет доказивати да епископ вршачки није баш при чистој свести.

* * *

Отварање синода.

Данас су се искупили сви епископи. Знало се унапред да синоду није одређен краљевски комесар као ни сабору. Око 10 сати у јутру почела је да се скупља публика да присуствује отварању. Но публику нису пустили, јер су изјавили да се синод данас неће отворити, него тек сутра.

Дознајемо, како патријарх сматра, да је ово продужење ранијег синода, па је зато изостало свечано отварање

Ово не стоји. Ово је нов синод. Владар га је дозволио још лане и „Српски Сион“ донео ту дозволу. Па зашто да се овај синод отвори при затвореним вратима, као ни један до сад. Сутра почињу расправе.

* * *

Дневни ред синода

На дневном реду синода биће 54 предмета, те ће трајати више дана Патријарх Георгије метнуће напред мање ствари а донде ће све епископе придобити и опчинити као што он то већ уме. До сад му је увек испадало за руком да изведе све што је хтео.

Као што дознајемо из поуздданог извора, патријарх Георгије изнеће пред синод и то, да синод осуди све радикалне свештенике, који су гласали на сабору за предлог дра Мите Мушицког.

Но прво и прво синод није властан да суди свештеницима. Патријарх Георгије се мало збунио. Прошла су она времена, кад су владике још могле свештеника да метну на дереш и избију га. Свештеницима суди конзисторија и митрополијски црквени савет и крај

Иначе су свештеници као чланово сабора били дужни да натпрегледе рачуне. Па зар ако су нашли кривицу патријарха Георгија, да затворе очи, пљуну на своју свештеничку савести кажу: — Није крив!

Нек покуша синод да то уради, ако му подноси и ако то може да одбрани пред Богом и пред народом.

Но, далеко је забраздио патријарх Георгије овога пута и ми још верујемо да неће епископат пристати на све. Шта би онда народ?! Где би онда била чистота цркве наше?

* * *

Синод и владике Михајло и Гаврило

Синод се данас састао. И сви су необично радознали, шта ће радити владике кад дође патријархова ствар. Хоће ли бранити њега или правду и цркву своју? Али су сви највећма радознали, шта ће радити владика Михајло, горњо карловачки, јер је он бар у једној ствари осудио патријарха Георгија. А сви су радознали шта ће радити владика Гаврило?

Кад је ревизиони одбор српског народног црквеног сабора свршио свој посао, онда је владика Михајло дао ову изјаву и та је изјава ушла у записник. Изјава владике Михајла гласи:

„Дајем изјаву да је Његова Светост (патријарх Георгије) за време од 1. маја 1890 до конца јунија 1890. год. имао право на уживање плате, који је имао примити 1. маја (1890 год.) што се пак осталих месеца тиче, а наиме од 1. јуна 1890. год. до 31. маја 1891. године, мислим, да је без обзира на декларатoрију, имао у оквиру епископске дотације поднети обрачун исто онако, као и његов мандатор.“

Ова изјава каже другим речима, да патријарх Георгије није имао право уживати две плате кроз читаву годину дана. И то није имао права без обзира на декларатoрију. А то значи, није то смео чинити не само због декларатoрије, него и због канонских прописа. Свота о којој је реч, износи преко 21 хиљаду круна.

Кад је владика Михајло издиктирао ову изјаву, онда је устао и рекао: — Мислим, да је ово од мене доста! Он је оно друго оставио правницима, а у овом случају је хтео да изјави, да патријарх Георгије са канонског, строго црквеног гледишта (без обзира на светски закон, декларатoрију) није смео у један и исти мах уживати и патријарашке дохотке и епископске дохотке.

Шта ће сад владика Михајло?! И напослетку шта ће и владика Гаврило, који је тужио патријарха Георгија због нечистих рачуна?

Лажни потписи на патријарховој повереници.

Добијамо ове редове: — Ми се нисмо освртали много, кад су купили потписе на повереници патријарха Георгија. Онда смо мислили то је парада, мелем на рану његову. Али сад кад дознасмо, да су ти потписи предани краљу, сад је друга ствар. Тражимо да се та повереница штампа. **И тражимо да сваки што пре извести уредништво „Заставе“**, како су се купили ти потписи. Где год се ишло неправилним путем и где год се обмањивало, нека се наведе, па и сведоци. Толико смо ушли у траг, да су силне људе потписивали без знања њихова. Та коме су год казали отворено: Потпиши патријарху Георгију повереницу, нико није хтео потписати нико ван пријатеља, рођака и арендатора патријарха Георгија. С тога су потписивали људе или на превари, или без знања њихова. Биће о овом још много речи (Пошто је са свију страна жеља, да се крене ова ствар, ми пристајемо да је поведемо. Пр. ур. “Заст.“).

Раздавање детелинара.

Варошки сенат у јучерањој својој седници решио је да се имају код економског варошког сенатора др Ђоке Тапавице пријавити сви они, који су тражили детелинаре. Уједно имају положити 10 круна кауције и то од парцеле. Пријавити се могу у петак, суботу и недељу (11. 12. 13. о. м) Они који се не пријаве у те дане, изгубиће право на те детелинаре и оне ће се дати другима, јер се и тако накнадно много више њих пријавило, но што варош може дати детелинара.

Промена у варошком мерничком звању.

Познато је да су оба новосадска мерника Александар Вулко и Липот Берцелер тражили мировину и варошко представништво је ту њихову молбу и усвојило, но да имају дужности вршити док се нов статут за варошко мерничко звање не потврди и други мерници бирају. Како пак поплава јако прети Новом Саду, те оба инжењера та уз одбор за заштиту од поплаве имају пуне руке посла, то је варошки сенат у јучерањој својој седници узео за привременог инжењера Гојка Дамјанова из Вилова, који је да нас већ наступио своју службу. Нами је Гојко Дамјанов познат као спреман, вредан и савестан мерник и уверени смо, да ће наша варош од овог младог Србина имати само користи.

Нема места за Змаја у карловачком парку.

Друштво „Змај“ кад је решило да на гробу чика Јовином дигне споменик решио је уједно да у карловачком гимназијском парку преко од Бранковог попрсја намести и попрсје чика Јове. Попрсје Бранково и тако гледа у поток и као да очекује према себи и лик достојног свог друга. Председништво „Змаја“ обратило се после тог друштвеног решења једним актом патронату српске велике гимназије карловачке и умолило, да му се дозволи, да преко од попрсја Бранковог метне попрсје Змајево. Патронат је ту прву молбу одбио наводећи, да је то место преко од Бранковог попрсја одредио већ давно за попрсје Стратимировићево. Многи су и нехотице одмах дошли на помисао, да је то само требао да буде згодан изговор и да патронат српске карловачке гимназије односно свемоћни председник његов патријарх Георгије Бранковић неће да дозволи, да се попрсје Змајево метне у карловачки гимназијски парк. — А поред других разлога, да се у исправност навода патронатског није веровало, био је и тај, што се о каквом попрсју Стратимировићеву никад није говорило ни у јавности ни у ужим круговима Председништво „Змаја“ упутило је тада другу писмену молбу гимназијском патронату, у којој је тражило, да исти дозволи друштву, да ма на којем другом месту у том парку метне попрсје Змајево. И шта мислите, какав је одговор добило. — Одговор је на писмено гласио: да се из истих разлога одбија и ова друга молба, због којих је разлога одбијена и она прва. Дакле у карловачком гимназијском парку на којем год хоћете месту и колико год има простора за попрсја, свугде ће доћи попрсја Стратимировићева. Да није ова ствар тако жалосна био би овај одговор доиста бескрајно смешан, као што је бескрајно глуп. Патријарх Георгије ево и при издисању свога патријаршатва, у злобној својој срџби још се бесно размахује, те не штедећи ни светао спомен Змајев, хоће и ту прилику да употреби да заједе српски народ из кога је на жалост поникао.

Надгробни споменик чика Јови Змају

Као што смо јавили „Змај“ друштво Срба књижевника, новинара и уметника решило је да на гробу чика Јовином подигне споменик, а осим тога и на друго место једно попрсје. Надгробни споменик Змајев биће сутра у суботу готов и подигнут. Председништво друштва „Змаја“ сазвало је за суботу управни одбор, да утаначи дан освећења тог надгробног споменика, парастос и свечаност, којом ће се тај обред извршити. Ми ћемо читаоцима „Заставе“ за времена јавити дан освећења као и програм, а уверени смо, да ће се српски народ тог дана искупити из свију крајева, да своме великану, див-песнику и челик родољубу свом чика Јови ода и том приликом заслужену почаст.

Ухваћени творци лажних новаца.

У среду у вече ухваћени су у Деспот Сентивану, заузимањем Душана Ст. Ђорђевића, београдског комесара савске полиције и његових детектива, Пера Мијатов и Радивој Мишић (из Господинаца) који су правили лажне новце У кући Пере Мијатова нађена јеси справа за ливење петокрунаша и смеса. Занат су терали тако рећи под носом наших власти, жандармерије и полиције, упропастили су већ многе жртве и тек су сада посредовањем српске полиције ухваћени на делу. Оба ова препредењака били су већ више пута пред судом, под истрагом, на њих се мотрило, али су се свагда знали извући и даље су терали свој занат. Сад се обојица налазе на сигурном месту, у хладовини и српски комесар предао је овдашњој жандармерији таке доказе, да се више неће моћи извући. Рад им је био врло разгранат, радили су Србијом, Аустријом, Будимпештом и т. д. О овој занимљивој ствари донећемо опширније.

С пута кроз Глину.

Чуо сам, да Срби у Глини намјеравају претворити своју задругу у трговачку штедионицу и то на деонице од прилике у висини од 250.000 круна. На томе, веле, ради понајвише наш познати и агилни трговац загребачки Љубомир Јовичић. Познавајући Јовичића надају се сви, да ће се та замисао скорим и остварити. О овоме други пут још ћу проговорити.

С—в.

Мајска забава

Новосадско српско занатлијско певачко друштво „Невен“ приређује у недељу 20. маја (2. јуна) 1907. год. у просторијама код Ружичке на паробродској станици мајску забаву са дилетантском представом, игранком, светском поштом и битком са коријандолима под управом свога ликовође г. Ђ. Гајина, српског народног учитеља. Улазна цена од особе 1 К. Помажући чланови имају бесплатан улазак. — Чист приход намењен је у корист друштвене благајнице. Добровољни прилози примају се са захвалношћу у вече на благајници. Ако је ко случајно превиђен, те није добио позивнице, пошто се неће лично позивати, нека се изволи обратити на приређивачки одбор. Забава ће се одржати и у случају кишовита времена у затвореним просторијама. На забави ће свирати тамбурашки збор В. Јовановића-Шваби́ћа Почетак у 8 сати у вече.

Занимљива војска.

Војска рерублике Уругваја има 32 генерала, 183 пуковника, 208 потпуковника, 345 мајора, 496 капетана, 825 поручника и 516 потпоручника. Човек би рекао да на толико официра мора доћи најмање 100 хиљада наоружаних људи. Не. Уругај има тачно 4125 војника, рачунајући у тај број и подофицире.

Ретки сватови.

У Оналу, у Алжиру, била је пре кратког времена једна врло занимљива свадба. Младожења је био један метар и деведесет сантиметра висок, а млада само 98 сантиметара т. ј. разлика између њих била је у читавом једну метру. Један од сведока није имао руке; други је био тежак 115 килограма. Талеб — то је била арапска свадба — [који је венчавао младенце, имао је само једну ногу а младожењиној баби, која је била у сватовима беше 100 године.

Време

Према телеграфском извештају од 23. маја може се очекивати топло време, у западним крајевима Угарске по негде киша и буре.

Брзојави „Застави“.

Стигли 10. маја.

† Шандор Паланачки.

Српски Итебеј. Шандор Паланачки, српски народни учитељ умр'о Сутра погреб. — Покојник је био међу најспремнијим учитељима нашим. Кад је пре више од 30 година била у Вршцу љута борба са назадњацима, он је стојао у првим редовима. Био је много гоњен, суспендован, па је под тешким ударцима донекле клонуо, али не подлеже. Лака му црна земља!

Спор између Угарске и Хрватске и Славоније.

Будимпешта. Министар Јосиповић нада се, да ће доћи до споразума и да неће из тога бити већих заплета.

Противу Србије.

Софија. Бугарски лист „Ден“ пише да пут у Мађедонију води преко Београда Из тога хоће да виде запетост између односаја Србије и Бугарске.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

ОДЕЛА
ФИНОГ И МОДЕРНОГ
за мушке и женске
добија се јефтино
код ПАНТЕ СПАИЋА Нови Сад,
I. 498 Дунавска улица бр. 36.

Женидбена понуда!

Један угледан интелигентан, млад **ТРГОВАЦ СРБИН, 25** година стар имаде врло лепу снабдевену своју радњу без дуга у вредности 14.000 круна, такође и своју врло лепу кућу, на врло живом месту у износу од 18.000 круна у једној већој вароши провинције, која броји 28—30.000 становника, тражи услед непознанства себи сапутницу, (супругу) девојку или младу удовицу без деце 25. година стару, а која имаде мирава 6000 круна у готовом новцу. За исту своту може се гарантовати у сваком случају у њевину корист.

Понуда са фотографијом нека се изволи на администрацију „Заставе“ послати под шифром „А. В. 25.“ под највећом дискрецијом. I. 613 2—8

НОВА КЊИГА.

Изашла је из штампе и разашиље се књига, под насловом:

Пропаст народна и Сеоба у Америку.

Спевао, написао и о свом трошку издао

Негован Ранитовић,

црквени певац, књигопродавац и члан „Матице Српске“ у Новом Саду, из Суботишта (Мишковаца у Срему).

Књига се састоји из 4 табака са сликом пишчевом.

Цена је **40 потура** или пара дин. (20 новч.). — Препродавци имају рабат 20%.

Добити се може код писца

Негована Ранитовића

у Суботишту п. п. Буђановци.

I. 400 2—4

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.